

RECENZE

LUDWIG DER BAYER WIR SIND KAISER! (HRSG. PETER WOLF, EVAMARIA BROCKHOFF, ELISABETH HANDLE-SCHUBERT, ANDREAS TH. JELL, BARBARA SIX)

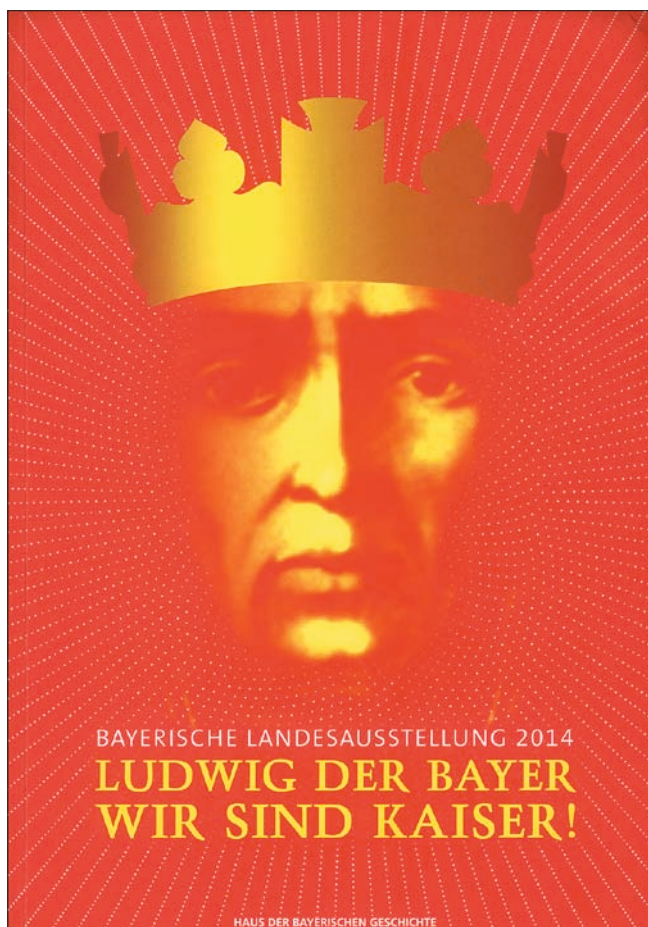
Katalog výstavy, Augsburg 2004, 367 stran, obrazová příloha, bibliografie

V době od 16. května do 2. listopadu 2014 proběhla v Řezně u příležitosti sedmistého výročí zvolení Ludvíka IV. vévody bavorského římským císařem výstava, doprovázená odborným katalogem. Výstava měla celkem tři části. Její těžiště bylo umístěno do prostoru bývalého minoritského klášterního kostela, další části byly v kostele sv. Ulricha a v dómské křížové chodbě.

Obsahem této recenze je především katalog výstavy. Jeho hlavní částí je jedenáct článků, následuje část nazvaná jako katalog, seznam literatury a obrazové přílohy. Předmětem článků jsou zejména některé historické souvislosti doby Ludvíka Bavorského a uměleckohistorické otázky spojené s architekturou, výtvarným i slovesným uměním doby. Soustředíme se jen na vybrané otázky, k jejichž komentování se cítíme alespoň trochu kompetentní.

Jedním z hlavních článků, jejichž obsahem je architektura doby Ludvíka Bavorského, je stař Achim Hubel: Eine Stadt im Bauboom – Regensburg zur Zeit Kaiser Ludwigs des Bayern (s. 38–50). Článek je rozdělen na dvě podkapitoly zabývající se sakrálními a profánními stavbami. V Řezně doby Ludvíka Bavorského se stavěly především části tří sakrálních staveb: dómu, dominikánského klášterního kostela a minoritského klášterního kostela. U všech těchto tří staveb je stručně popsán jejich stavební vývoj ve sledovaném období. Přínosné jsou zejména pasáže popisující barevnou výzdobu těchto staveb a její vývoj včetně názorné vizualizace (s. 40). Součástí textu jsou i srovnání barevnosti u uvedených tří staveb. Autor konstatuje podobnost barevného řešení interiéru dómu s barevností vnitřku dominikánského klášterního kostela s tím, že po zřízení severního chóru, hlavního chóru a transeptu došlo po roce 1320 k radikální změně barevné koncepce interiéru dómu. Srovnáním bylo dále zjištěno, že barevnost stěn trojlodí bývalého minoritského klášterního kostela byla stejná jako barevnost tří východních chórů dominikánského klášterního kostela z doby kolem roku 1279.

V kapitole o profánní městské řezenské architektuře Achim Hubel předkládá její obraz v době Ludvíka Bavorského včetně značných podrobností. Jde např. o slavnostní sál tzv. Staré radnice, postavený v letech 1320/25 hutními silami řezenského dómu pod vedením mistra dómské hutě Albrechta (s. 43). Obsahem statě je rovněž zmínka o novém městském opevnění z doby Ludvíka Ba-

vorského (s. 43). Hubel se rovněž zabývá stavebním vývojem řezenských domů, a dokresluje tak plastický obraz Řezna v této době.

Nutno připomenout, že autor této studie se zabývá zejména vývojem řezenského dómu již po desetiletí. Jeho systematické zkoumání vývoje dómu přineslo základní výsledky o podobě dómu v jednotlivých obdobích jeho stavebního vývoje. Základní práci o stavebním vývoji řezenského dómu je kniha, kterou napsal spolu s Manfredem Schullerem a kterou nelze při studiu architektury dómu pominout.¹⁾ Achim Hubel je autorem dalších prací o řezenském dómu.²⁾

1) A. Hubel – M. Schuller, Der Dom zu Regensburg, Regensburg 1995.

2) K tomu viz bibliografie recenzované knihy, s. 261.

Stavebnímu vývoji řezenského dómu je věnována i kapitola v katalogové části publikace (s. 307–309). Jako vědeckí poradci jsou u této statě uvedeni badatelé Friedrich Fuchs, Achim Hubel a Manfred Schuller. Obsahem této části knihy je stručný stavební vývoj dómu včetně základního uměleckohistorického hodnocení některých vývojových etap. Pozornost je opět věnována mimo jiné vývoji barevnosti stavby.

Významná účast Achima Hubela na recenzované publikaci by se mohla zdát samozřejmostí. Přesto je nutno tuto skutečnost zde zdůraznit, protože účast badatele takto dokonale spjatého s výzkumem příslušné památky či tématu je zárukou špičkového textu recenzovaného katalogu. Přidáme-li k tomu skutečnost, že na výstavě spolupracoval jako vědecký poradce Manfred Schuller i Friedrich Fuchs, další badatel po desetiletí se zabývající dómem v Řezně, nemůže být pro odbornou kvalitu textu katalogu vykonáno více.³⁾

Jak bývá u větších editorských podniků poslední doby obvyklé, poznámkový aparát je poměrně skromný a omezuje se u jednotlivých kapitol na jednoduché odkazy na nejdůležitější předchozí literaturu. I přes tuto úspornost poznámkového aparátu snesou texty přísná měřítka pro ryze vědeckou práci a jsou použitelné pro další bádání. Lze na ně odkazovat a čerpat z nich poučení. Zároveň se autorům podařilo skloubit dohromady odborné texty s potřebou oslovit laickou veřejnost. Texty jsou díky špičkovým odborníkům přesné a zároveň stručné, a tím stravitelné pro širokou populaci. Zestručnění textů není na úkor jejich odborné kvality, což bývá v řadě případů pro autory velmi těžká úloha. Texty se mohou zdát místy obsahově disproporční, v některých pasážích je věnována větší pozornost dílčím otázkám na úkor problémů jiných, které by se mohly zdát významnější. Např. se věnuje pozornost vývoji barevnosti interiérů a pomíjí se podrobnější uměleckohistorické hodnocení architektury dotčených sakrálních staveb. Tento zdánlivý nedostatek může mít i své příznivé důsledky, neboť barevnost interiérů bývá pro širokou veřejnost lákavým tématem.

V textu jsou uvedeny některé údaje, které je dobré okomentovat. Ludvík Bavorský je zde označen jako řím-

sko-německý král (s. 7, 34), dokonce je použito i označení římsko-německý trůn (s. 28), tj. označení nikoliv ad personam nýbrž ad rem, přestože na předchozí straně (s. 27) jsou citovány dva dobové prameny, ve kterých je v souvislosti s osobou Ludvíka Bavorského v jednom uveden titul římský král a ve druhém římský císař. Termíny jako římskoněmecká říše, německá říše, římskoněmecký císař či král se často objevují jak v německé, tak i české historiografické literatuře. Jsme toho mínění, že jak římský král (tak i císař svaté říše římské) je jediná titulatura pro tyto hodnoty odpovídající středověké historické realitě. Můžeme zde odkázat na názor Jiřího Spěváčka potvrzující, že mluvit o německém králi, německém císaři nebo německé říši ve 14. století není z historického hlediska obhajitelné.⁴⁾ Jde o důležitý, stále neřešený problém, který by si zasloužil odpovídající historickou analýzu.

Nesprávný je popis u vyobrazení z roku 1519 údajně pozdně gotické řezenské synagogy (s. 321), která podle popisku měla být vzorem pro pražskou Staronovou synagogu.

V textu se správně dočteme (s. 321), že řezenská synagoga z doby před rokem 1217 resp. 1227 byl dvoulodní síňový prostor. Ten byl – jak zde uvedeno (s. 322) – vzorem pro pražskou Staronovou synagogu, která je datována ne zcela přesně do doby kolem roku 1300 (s. 322).

Významnou součástí katalogu je jeho grafická úprava. Kvalitní tisk a špičková úroveň obrazových příloh jsou dnes již samozřejmostí a není tomu jinak u recenzované publikace. Překvapit může nezvyklá barevnost obálky včetně její grafické úpravy. Je avšak téměř jisté, že nepochybně na první pohled zaujme, což byl zřejmě jeden z hlavních důvodů přijatého řešení.

Závěrem budiž konstatováno, že katalog i výstava jsou velmi úspěšným dokladem skloubení požadavků na vysokou odbornou úroveň textu a jeho srozumitelnost pro laickou veřejnost. Katalog je dokladem toho, že kvalitní reprezentativní publikace může mít „lidský“ fyzický rozměr a váhu umožňující její pohodlné používání.

PAVEL KROUPA

3) Z mnoha publikovaných textů autora zde zmiňme za všechny výpravnou publikaci *Fr. Fuchs, Der Dom St. Peter in Regensburg*, Regensburg 2010.

4) K tomu viz v souvislosti s osobou Karla IV. zejména: Diskussion zwischen Ferdinand Seibt und Jiří Spěváček, s. 198–200, in: *Die Parler und der schöne Stil 1350–1400*, (Hrsg. Anton Legner), díl IV. Köln 1980.